

PILAR III

2008

**Offentliggjøring av finansiell informasjon etter
kapitalkravforskriften**

Innhold:

1	Basel II – nye kapitaldekningsregler	3
1.1	Introduksjon til nye kapitaldekningsregler.....	3
1.2	Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank.....	4
2	Konsolidering	4
3	Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank	5
3.1	Risikogrupper	6
3.2	Kapitalstyring	8
4	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	9
4.1	Ansvarlig kapital	9
5	Kapitalkrav	10
6	Informasjon om risikogruppene under Pilar I	10
6.1	Kredittrisiko - Standardmetoden	10
6.2	Operasjonell risiko	18
7	Økonomisk kapital (Pilar II)	18
7.1	Metodevalg og beregning av økonomisk kapital	18
7.2	Kredittrisiko	19
7.3	Likviditetsrisiko	19
7.4	Markedsrisiko.....	20
7.5	Forretningsrisiko	20
8	Vurdering av kapitalbehov	21

1 Basel II – nye kapitaldekningsregler

1.1 Introduksjon til nye kapitaldekningsregler

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Det nye regelverket bygger på en ny standard for beregning av kapitaldekningen og vektlegger;

- Bedre risikostyring og kontroll
- Mer risikofølsom kapital
- Tettere tilsyn
- Økt informasjon til markedet

Det nye regelverket bygger på tre pilarer:

- Pilar I - Minimumskrav til ansvarlig kapital
Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
Pilar III - Bankens offentliggjøring av informasjon

Pilar I – Minimumskravet til ansvarlig kapital

Reglene har et krav til minimumskapital på 8 %. Utarbeidelse av beregningsgrunnlaget for kredittrisiko og nytt kapitalkrav for operasjonell risiko er endret.

Det nye kapitalkravet inneholder ulike metoder for beregning, bankene kan velge metoder. De ulike metodene er vist nedenfor:

Kredittrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Basismetode
Grunnleggende IRB-metode*	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode*	AMA-metoden*

*) Metodene krever godkjenning av kredittilsynet

Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar II stiller krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå, ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av Pilar I, og skal være fremoverskuende. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og tilhørende strategi.

Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Pilar III skal bidra til økt informasjon og gjøre det mulig for markedet å vurdere bankens risikoprofil, kapitalisering samt styring og kontroll. Informasjonskravet stiller krav til rapporteringskanaler, innholdet er noe ulikt avhengig av hvilke metoder banken benytter. Offentliggjøringen skal bl.a. skje på internett.

1.2 Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank

De metodene som Helgeland Sparebank benytter ved beregning av kapitalbehovet for kredittrisiko og operasjonell:

Kredittrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetode	Basismetoden

2 Konsolidering

Tabellen nedenfor viser en oversikt over bankens datterselskap og de ulike konsolideringsprinsipp både for regnskapsformål og kapitaldekningsformål.

Investeringer i datterselskaper (DS)

Datterselskap	Forr. kontor	Antall aksjer	Eier andel	Bokført verdi	Regnskap modell	Kapital dekning
ANS Bankbygg Mo	Mo i Rana		97 %	45,0	Full kons.	Full kons.
AS Sparebankbygg	Mosjøen	100	100 %	0,1	Full kons.	Full kons.
Helgeland Spb.eiend.selskap AS	Mosjøen		100 %	0,4	Full kons.	Full kons.
Helgeland Boligkreditt	Mo i Rana	5.000	100 %	50,0		
Helgeland Utviklingsselskap AS	Brønnøysund	200	100 %	0,0	Full kons.	Full kons.
Balanseført verdi 31.03.09.				95,5		

Investeringer i tilknyttede selskaper (TS)

	Forr. kontor	Antall aksjer	Eier andel	Bokført verdi	Regnskap modell	Kapital dekning
ROI Invest AS	Mo i Rana	53.475	43,0 %	85	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Eiendomsmegler Helgeland AS	Mo i Rana	1.071	34,0 %	4	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Helgeland Vekst AS	Sandnessjøen		38,7 %	33	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Storgt. 73 AS	Mosjøen		42,9 %		EK- metoden	Forholdsm. kons.
Sum investeringer i TS				122		

I likhet med datterselskaper og tilknyttede selskaper har banken strategiske plasseringer i aksjer. Med strategisk eierskap i produkt selskapene Frende Liv og Norne Securities AS.

3 Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank

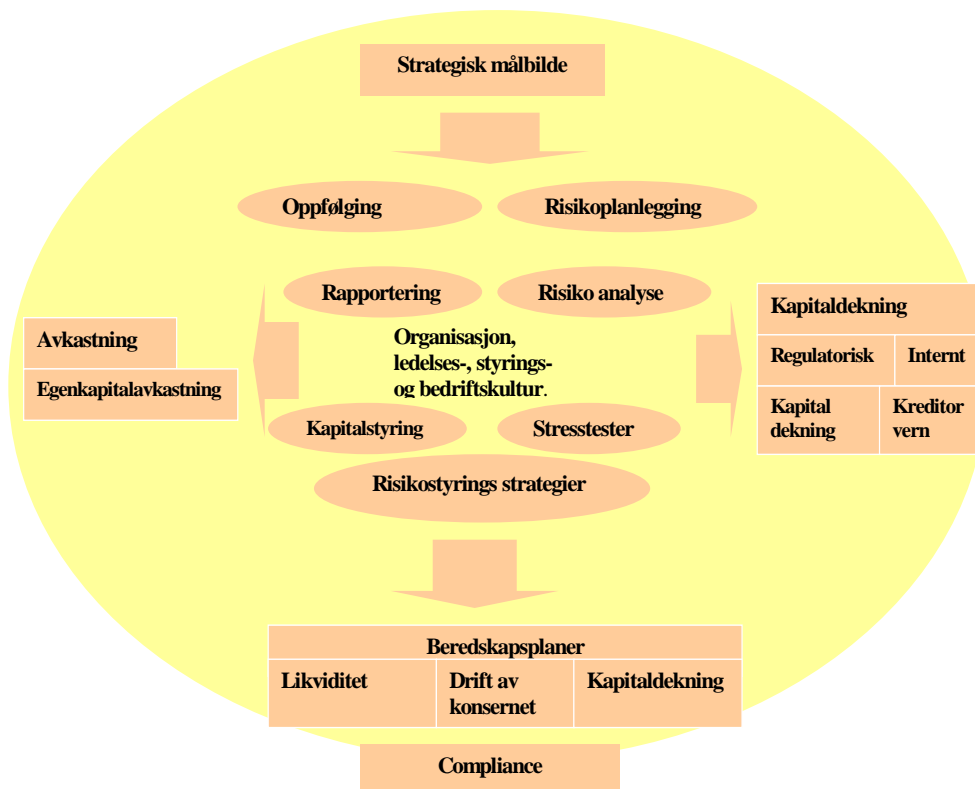
Styring og kontroll

Styret i Helgeland Sparebank bygger på prinsippene som er gitt i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

Konsernets prinsipper og rammer for intern kontroll og risikostyring er nedfelt i egne styringsdokumenter som gjennomgås av styret:

- Policy eierstyring og selskapsledelse
- Policy risikostyring og intern kontroll
- Retningslinjer og krav til systemer og prosesser

Styringsdokumentene er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll, og policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risikostyring, samtidig som det sikrer at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess for dette.

3.1 Risikogrupper

Kreditrisiko

Kreditrisiko defineres som faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken.

Operasjonell risiko

Risiko for tap som følge av menneskelige feil (brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy m.v.), systemer (svikt i IKT eller andre systemer) eller eksterne hendelser (kriminalitet, naturkatastrofer).

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element i den samlede kreditrisiko og kan defineres som risiko for tap på som følge av konsentrasjon mot for eksempel store kunder, bransjer eller geografisk område.

Likviditetsrisiko

Risikoen for ikke å kunne innfri forpliktelser eller evne til å finansiere eiendeler, eller økt vekst.

Markedsrisiko

Risiko for tap p.g.a. endringer i markedskurser eller renter.

Forretningsmessig risiko

Risiko knyttet til uventede inntekts -og kostnadssvingninger som følge av eksterne forhold som markedssituasjon eller myndighetenes reguleringer.

Strategisk risiko

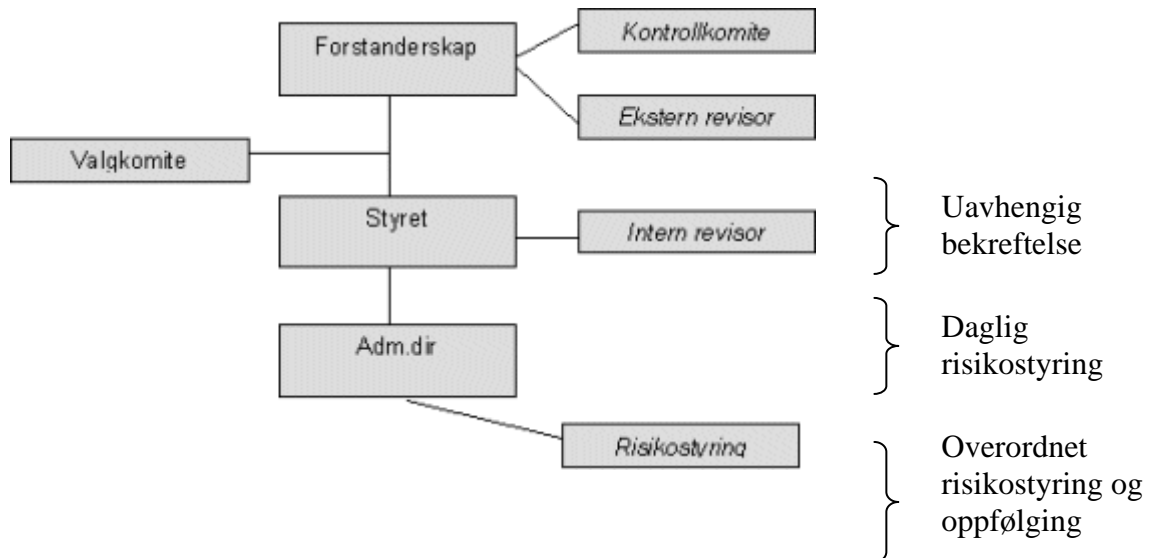
Risiko for tap som følge av feilslåtte strategiske satsninger.

Compliance risiko (etterlevelse)

Risiko for at konsernet pådrar seg offentlig sanksjoner. Bøter, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av at manglende etterlevelse av lover, forskrifter, standarder og interne retningslinjer.

Organisering

Styrings- og kontrollorgan

Styret

Styret fastlegger de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringer i banken. Styret i Helgeland Sparebank har ansvaret for at:

- banken har en tilstrekkelig ansvarligkapital ut fra forsvarlig risikoprofil
- kapitalkrav i lover og forskrifter overholdes, herunder at de tilfredsstillende intern kontroll krav som følger av BASEL II og ICAAP regelverk.

Adm. banksjef

Adm. banksjef har ansvaret for bankens overordnede risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer og forsvarlig intern kontroll i henhold til forskriftens krav.

Det er adm. banksjef sitt ansvar å sørge for at styret er tilstrekkelig orientert om hovedtrekkene i bankens intern kontroll og risikoforhold for øvrig.

Banksjef risikostyring

Banksjef risikostyring er organisert uavhengig av linje –og støttefunksjonene og rapporterer direkte til adm, banksjef. Banksjef risikostyring har ansvaret for:

- å overvåke og koordinere den samlede risikostyringen i banken.
- etablering av policy for risikostyring, og skal påse at risikostyrings systemer i banken utvikles.
- å identifisere og vurdere overholdelse av lover, interne retningslinjer samt ansvar for å implementere en rekke lover og forskrifter.

Intern revisjon

Intern-revisor er organisert direkte under bankens styre. Intern revisjonen bistår styret å vurdere om kvaliteten på den interne kontrollen er tilpasset institusjonens virksomhet og om den fungerer målrettet og effektivt.

Intern revisjonen skal se etter om banken etterlever interne retningslinjer, samt lover/ forskrifter.

3.2 Kapitalstyring

Gjennom lovverket er Helgeland Sparebank underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndighetene når de skal vurdere institusjonens prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess.

Dette sikres gjennom risikovurderingsprosess. Prosessen er en integrert del av strategi og styringsprosess.

Kapitalstyringen skal sikre

- Tilfredsstillende kapital ut fra strategisk målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- En tilfredsstillende kapital ut fra valgt risikoprofil

I bankens årlige strategiprosess utarbeides en kapitalplan som skal sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Treårs prognoser fremskriver den finansielle utviklingen. I tillegg utarbeides det økonomiske stresstester som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag.

Helgeland Sparebanke har en målsetting om en kapitaldekning på 12,5 % og en kjernekapitaldekning på 10,0 %.

Oppfølging, rapportering og overvåkning

Alle lederne i banken er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde.

Beredskapsplaner

Kjernevirksomhet vil over tid kunne påføre banken større tap. Dette kan medføre press på kapitaldekningen og Helgeland Sparebank skal ha beredskapsplaner for å ivareta dette.

Compliance (Etterlevelse)

Banken har klart definert ansvarsområder og arbeidsprosesser som skal sikre:

- at bankens verdi syn og etiske retningslinjer følges
- prosess for å fange opp endringer i lover og forskrifter
- prosess for etterlevelse av lover og forskrifter

4 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Den ansvarlige kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg i.h.t. definisjoner i kapitaldekningsforskriftene.

4.1 Ansvarlig kapital

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.07	31.12.08		31.12.08	31.12.07
220	220	Grunnfondsbeviskapital	220	220
129	129	Overkursfond	129	129
-1	-1	Egne grunnfondsbevis	-1	-1
348	348	Sum innskutt kapital	384	348
879	972	Sparebankens fond og annen egenkapital	972	879
64	73	Fond for urealiserte gevinster	91	59
36	38	Gavefond	38	36
9	13	Utjevningsfond	13	9
37	18	Utbytte avsatt til utdeling, klass. som egenkapital	18	37
0	0	Annen egenkapital	6	26
1.024	1.114	Sum opptjent egenkapital	1.138	1.045
		<i>Tillegg:</i>		
20	29	Nullstilt uamortisert estimatavvik	29	20
		<i>Fradrag:</i>		
-64	-73	Urealisert gevinster	-91	-59
-37	-18	Utbytte avsatt til utdeling, klass. som egenkapital	-18	-37
-31	-37	Immaterielle eiendeler	-40	-28
1.233	1.363	Sum kjernekapital	1.367	1.262
70	70	Ansvarlig lånekapital	70	70
28	28	Netto urealiserte gevinster	38	28
98	98	Sum tileggskapital	108	98
1.331	1.461	Sum netto ansvarlig kapital	1.475	1.360
9.875	10.446	Vektet beregningsgrunnlag	10.471	9.893
13,48 %	13,98 %	Kapitaldekning i %	14,08 %	13,75 %
12,49 %	13,05 %	Herav kjernekapitaldekning i %	13,05 %	12,76 %

Basel II ble implementert fra førte kvartal 2008 og tall per 31.12.07 er kapitaldekning i.h.t. Basel I.

5 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital.

<i>Morbank</i>		<i>Konsern</i>
31.12.08		31.12.08
0	Stater og sentralbanker	0
1715	Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	1715
0	Offentlig eide foretak	0
0	Multilaterale utviklingsbanker	0
0	Internasjonale organisasjoner	0
32.360	Institusjoner	32.360
316.750	Foretak	316.166
130.103	Massemarkedsengasjementer	130.103
264.518	Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	264.518
23.492	Forfalte engasjementer	23.492
0	Høyrisiko-engasjementer	0
0	Obligasjoner med fortrinnsrett	0
160	Andeler i verdipapirfond	160
16.241	Øvrige engasjementer	16.552
785.339	Kapitalkrav kredittrisiko	785.066
59.170	Kapitalkrav operasjonell risiko 1)	62.945
-8.834	Fradrag i kapitalkravet	-10.318
835.675	Totalt kapitalkrav	837.693

1) Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital sin skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5. Inntekten som tas med i beregningsgrunnlaget er i.h.t. kapitaldekningsforskriftene § 42-1 (3).

2) Basel II ble implementert fra førte kvartal 2008 og har ikke sammenligninstall fra tilsvarende periode i fjor.

6 Informasjon om risikogruppene under Pilar I

6.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Bankens strategi på kredittområdet er utledet fra den overordnede strategien og inneholder retningslinjer for fordeling mellom person –og bedriftsmarkedet, konsentrasjonsrisiko og egne regler for spesifikke bransjer. For løpende oppfølging av risiko i styret er det definert et sett av rapporter som skal fremlegges styret med ulike frekvenser.

Det er etablert en rekke styringsdokumenter som ivaretar behandling og oppfølging av kreditt saker administrativt.

Risikoklassifiseringsmodell og anvendelse

Risikoklassifiseringen er en integrert del av konsernets saksgangssystem. Systemet muliggjør en overvåkning av risikoutviklingen i konsernets utlånsportefølje.

Risikoklassifiseringsmodellen som benyttes for næringslivskunder er utviklet av DnB NOR (regionmodellen). Klassifiseringssystemet er tatt i bruk for den samlede næringslivsportefølje per 31.12.08. Modellen beregner kundens betjeningsevne ut fra offisielle regnskap for 2007 kombinert med en rekke andre parametere som bransje, geografi, revisjonsanmerkninger etc. Regionmodellen kombineres med sikkerhetsdekning og kunden klassifiseres med lav, middels eller høy risiko. Klassifisering etter regionmodellen skjer løpende basert på tilgjengelig informasjon i systemet. Sikkerhetsvurderinger foretas i tilknytning til nye bevilgninger, i forbindelse med kundekontakt og rutinemessig oppfølging av egne porteføljer, samt ved halvårlige risikorapporteringer etter fastlagt rutine administrativt og til styret. Den samlede personkundeporteføljen er per 31.12.08 klassifisert ut fra adferdsscore. Modellen inngår i saksgangssystemet og utlånsporteføljen inndeles i lav, middels og høy risiko.

Risikoklasse	PD	
	Nedre grense	Øvre Grense
1	0,000	0,099
2	0,100	0,249
3	0,250	0,499
4	0,500	0,749
5	0,750	1,249
6	1,250	1,999
7	2,000	2,999
8	3,000	4,999
9	5,000	7,999
10	8,000	20,000
11	100,000	100,000

Ved beregning av kapitalkravet benyttes standardvekter i hht kapitalforskriften.

Kredittrisiko – porteføljeinformasjon

Tabellen nedenfor viser konsernets totalengasjement mot kunder samt kredittinstitusjoner fordelt på risikoklassifisering, kundegrupper og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet trekkrettigheter til kunder og kredittinstitusjoner. Tabellene viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger.

Samlede engasjementsbeløp etter nedskrivninger og uten hensyn til eventuelle sikkerhetstillegg.

Engasjementsbeløp gjelder utlån, garantier og ubenyttet trekkrettigheter til kunder og kredittinstitusjoner. Gjennomsnitt engasjementsbeløp er her definert som inngående beløp 01.01.2008 og utgående beløp 31.12.2008, delt på to.

Engasjement fordelt på risikoklasser

31.12.08

<i>Morbak</i>		<i>Konsern</i>		
Gjennomsnitt	Sum		Sum	Gjennomsnitt
eksponering	eksponering		eksponering	eksponering
		Næringsliv:		
4.186	4.226	Lav risiko	4.217	4.176
1.344	1.528	Middels risiko	1.541	1.351
917	945	Høy risiko	931	898
6.446	6.699	Sum næringsliv	6.689	6.425
		Personmarked:		
8.047	8.557	Lav risiko	8.557	8.047
844	844	Middels risiko	844	844
124	131	Høy risiko	131	124
9.015	9.532	Sum Personmarked	9.532	9.015
15.461	16.231	Sum totalt	16.221	15.439

Engasjement fordelt på geografisk område

31.12.08

<i>Konsern</i>				
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	10.728	2.017	29	12.774
Middels risiko	2.164	221	0	2.385
Høy risiko	1062	0	0	1.062
Sum	13.954	2.238	29	16.221

31.12.08

<i>Morbak</i>				
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	10.737	2.017	29	12.783
Middels risiko	2.151	221	0	2.372
Høy risiko	1076	0	0	1.076
Sum	13.964	2.238	29	16.231

Engasjement fordelt på kundegrupper

31.12.08

Engasjementstype				<i>Konsern</i>	
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Sum	
Finansinstitusjoner	0	0	0	0	
Kommuner og kommunale foretak	66	0	0	66	
Jord- og skogbruk	494	319	243	1056	
Fiske- og havbruk	627	64	247	938	
Bergverk og industri	304	83	31	418	
Bygg- og anleggsvirksomhet	240	144	40	424	
Varehandel, Hotell, Restaurant	370	113	112	595	
Finansiering, eiendom	1.988	243	147	2378	
Transport og tjenesteytende næringer	128	574	112	814	
Personmarked	8.557	844	131	9532	
Sum	12.774	2.384	1.063	16.221	

31.12.08

Engasjementstype				<i>Morbank</i>	
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Sum	
Finansinstitusjoner	0	0	0	0	
Kommuner og kommunale foretak	66	0	0	66	
Jord- og skogbruk	494	319	243	1056	
Fiske- og havbruk	627	64	247	938	
Bergverk og industri	304	83	31	418	
Bygg- og anleggsvirksomhet	240	144	40	424	
Varehandel, Hotell, Restaurant	370	113	112	595	
Finansiering, eiendom	1.988	243	147	2378	
Transport og tjenesteytende næringer	128	559	128	815	
Personmarked	8.566	844	131	9541	
Sum	12.783	2.369	1.079	16.231	

Gjenstående løpetid for engasjementer

31.12.08

						<i>Konsern</i>	
	Under 3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten restløpet.	Total	
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	401		118			519	
Utlån til kunder	115	1.594	3.359	9.123		14.190	
Garantier*)					715	715	
Ubenyttet trekkrettighet					1.316	1.316	
Totalengasjement	516	1.594	3.477	9.123	2.031	16.740	

31.12.08

	Under 3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år restløpet.	Uten	<i>Morbank</i> Total
Per 31.12.08						
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	401		118			519
Utlån til kunder	115	1.604	3.359	9.123		14.200
Garantier*)					715	715
Ubenyttet trekkrettighet					1.316	1.316
Totalengasjement	516	1.604	3.477	9.123	2.031	16.750

*Garantier er ikke fordelt på restløpetid

Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

Et utlån eller en gruppe av utlån er nedskrevet når det foreligger objektive bevis for verdifall som følge av tapshendelser som kan estimeres pålitelig, og som har betydning for de forventede fremtidige kontantstrømmene fra lånet eller gruppen av lån.

Objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet kan være:

- Låntaker har betydelige finansielle problemer
- Manglende betaling av forfalte renter/avdrag
- Pant eller annen sikkerhet påregnes ikke å dekke lånet ved en eventuell realisasjon
- Det er sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller gå inn i gjeldsforhandlinger
- Det foreligger indikasjon på en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av utlån, men hvor verdifallet ennå ikke er mulig å identifisere for hvert enkelt utlån innenfor gruppen (for eksempel negative endringer i betalingsstatus eller i økonomiske forutsetninger av betydning for gruppen).

Utlån nedskrives individuelt når det foreligger objektive bevis for verdifallet på lånet. Nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer beregnet etter forventet levetid på lånet. Neddiskonteringen skjer ved bruk av effektiv rentemetode. Beregnet tap føres brutto i balansen som individuell nedskrivning på utlån og resultatføres som tapskostnad. Utlån som er nedskrevet individuelt er ikke tatt med i grunnlag for de gruppevise nedskrivningene.

Kundene blir kategorisert i risikogrupper på grunnlag av ulike parametere som soliditet, inntjening, likviditet, bransje, geografi og adferdsscore. Disse faktorene gir indikasjoner på debtors evne til å betjene sine lån, og er relevante for beregningen av fremtidige kontantstrømmer fra de ulike risikogruppene. Hver enkelt risikogruppe vurderes samlet med hensyn til behov for nedskrivning.

Beregning av nedskrivningsbeløp for en gruppe utlån foretas på grunnlag av forventede kontantstrømmer og historisk tapserfaring for de ulike risikogruppene.

Nedenfor fremkommer nedskrivninger på utlån og garantier i Helgeland Sparebank sitt konsern resultat og balanse samt nedskrivninger fordelt på kundegrupper.

Individuelle nedskrivninger på utlån fordelt på sektor og næring

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.07	31.12.08	Engasjementstype	31.12.08	31.12.07
0	0	Finansinstitusjoner	0	0
0	0	Kommuner og kommunale foretak	0	0
4	1	Jord- og skogbruk	1	4
2	24	Fiske- og havbruk	24	2
5	5	Bergverk og industri	5	5
3	3	Bygg- og anleggsvirksomhet	3	3
10	1	Varehandel, Hotell, Restaurant	1	10
45	8	Finansiering, eiendom	8	28
8	15	Transport og tjenesteytende næringer	15	8
12	12	Personmarked	12	12
89	70	Sum	70	72

Individuelle nedskrivninger

31.12.08

	PM	BM	Konsern Sum
Individuelle nedskr. til dekning av tap på eng. 01.01	12	60	72
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individ. nedskrivninger.	-1	-11	-12
Økt individuelle nedskrivninger i perioden, hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	1	5	6
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	5	31	36
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-5	-27	-32
Sum individuelle nedskrivninger utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger på utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger garantier	0	0	0

31.12.08

	PM	BM	Morbank Sum
Individuelle nedskr. til dekning av tap på eng. 01.01	12	77	89
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individ. nedskrivninger.	-1	-23	-24
Økt individuelle nedskrivninger i perioden, hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	1	5	6
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	5	31	36
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-5	-32	-37
Sum individuelle nedskrivninger utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger på utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger garantier	0	0	0

Nedskrivninger på grupper av utlån

31.12.08

Konsern og morbank

	Sum
Gruppenedskr. til dekning av tap på utlån og garantier 01.01	47
Periodens endring nedskrivninger av grupper på utlån	3
Sum nedskrivninger av grupper på utlån	50

Majoriteten av bankens engasjement befinner seg på Helgeland. Bankens individuelle nedskrivninger og nedskrivninger av grupper på utlån befinner seg også i hovedsak innenfor Helgeland.

Kredittrisiko oppdelt etter kundegrupper

per 31.12.08

Engasjementstype	<i>Konsern og morbank</i>	
	-med verdifall	-forfalte
Finansinstitusjoner	0	0
Kommuner og kommunale foretak	0	0
Jord- og skogbruk	4	4
Fiske- og havbruk	86	1
Bergverk og industri	0	55
Bygg- og anleggsvirksomhet	10	3
Varehandel, Hotell, Restaurant	0	1
Finansiering, eiendom	20	22
Transport og tjenesteytende næringer	8	15
Personmarked	1	49
Sum	129	150

Engasjement med verdifall er engasjementer som ikke er misligholdt men som det er gjort individuelle nedskrivninger på.

Forfalte engasjementer er her definert som misligholdt (>90 dager) ved forfallstidspunktet.

Kredittrisiko oppdelt etter geografi

31.12.08

	<i>Konsern og morbank</i>	
	-med verdifall	-forfalte
Helgeland	106	137
Landet for øvrig	23	13
Utland	0	0
Sum	129	150

Resultatført tap fordelt på person- og bedriftsmarked etter bransjer

31.12.08

	<i>Konsern</i>		
	PM	BM	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	-2	-2
Periodens endring i gruppe nedskrivning	0	3	3
Periodens konst. tap som det tidl. år er avsatt ind.nedsk. for	1	10	11
Periodens konst. tap som det tidl. år ikke er avsatt ind.nedsk.	3	30	33
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	0	-9	-9
Tap på engasjement m.v.	4	32	36

31.12.08

	<i>Morbank</i>		
	PM	BM	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	-18	-18
Periodens endring i gruppe nedskrivning	0	3	3
Periodens konst. Tap som det tidl. år er avsatt ind.nedsk. for	1	23	24
Periodens konst. Tap som det tidl. år ikke er avsatt ind.nedsk.	4	29	33
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-1	-8	-9
Tap på engasjement m.v.	4	29	33

Næringsfordelt nedskrivninger

31.12.08

Engasjementstype	<i>Konsern</i>		
	PM	BM	Sum
Finansinstitusjoner		0	0
Kommuner og kommunale foretak		0	0
Jord- og skogbruk		-3	-3
Fiske- og havbruk		24	24
Bergverk og industri		0	0
Bygg- og anleggsvirksomhet		1	1
Varehandel, Hotell, Restaurant		-5	-5
Finansiering, eiendom		17	17
Transport og tjenesteytende næringer		-2	-2
Personmarked	2		2
Sum	2	31	33
Endring gruppenedskrivning			3
Sum tap på utlån og garantier kunder			36

31.12.08

Morbank

Engasjementstype	PM	BM	Sum
Finansinstitusjoner		0	0
Kommuner og kommunale foretak		0	0
Jord- og skogbruk		-3	-3
Fiske- og havbruk		24	24
Bergverk og industri		0	0
Bygg- og anleggsvirksomhet		1	1
Varehandel, Hotell, Restaurant		-5	-5
Finansiering, eiendom		13	13
Transport og tjenesteytende næringer		-2	-2
Personmarked	2		2
Sum tap på utlån og garantier kunder	2	28	30
Endring gruppenedskrivning			3
Sum tap på utlån og garantier kunder			33

6.2 Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Konsernet har i 2008 hatt høy fokus på intern kontroll og operasjonell risiko, blant annet som en naturlig videreføring av tilpasningen til Basel II - regelverket.

Tilfredsstillende håndtering av operasjonell risiko forutsetter god intern kontroll og kvalitetssikring.

- arbeidet med utviklingen av systemer og prosesser for identifisering, analyse og kvantifisering av risiko, og oversikt over tilhørende nøkkelkontroller i de operative funksjonene, har bidratt til økt fokus på kvalitet og effektivitet, så vel som målrettet drift i konsernet.
- konsernet legger vekt på målrettede tiltak for å redusere den operasjonelle risikoen, og intern-kontrolltiltakene er viktige hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen.

Vurdert ut fra organisasjonens kompetanse, organisering og ansvarsdeling, konsernets inntjening og soliditet, mener styret at konsernets samlede risikoeksponering er forsvarlig.

Økonomisk kapital

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital sin skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5.

7 Økonomisk kapital (Pilar II)

7.1 Metodevalg og beregning av økonomisk kapital

Helgeland Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kredittrisiko og basismetoden ved beregning av operasjonell risiko.

Banken har tatt i bruk en beregningsmodell, som ut fra konsernets historiske data og statistikk er grunnlag for beregning av kapitalkrav for tilleggsavsetning utover Pilar I.

7.2 Kredittrisiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (Pilar 1) legges til grunn.

Ved beregning av behov for tilleggs kapital er konsentrasjonsrisiko lagt til grunn. Konsentrasjonsrisiko er beregnet ut fra store engasjement og konsentrasjon på bransjer.

7.3 Likviditetsrisiko

Styring og kontroll

Konsernets strategi for styring av likviditetsrisiko gjennomgås årlig av styret. Revidert strategi er vedtatt av styret i 2008.

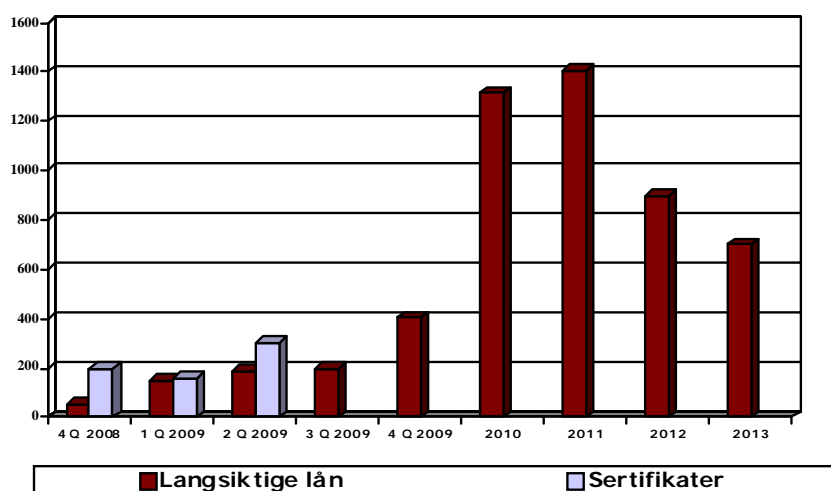
Strategien fastsetter bankens samlede likviditetsrisikotoleranse og inneholder konkrete rammer og styringsparametere.

Konsernets likviditetsrisiko reduseres gjennom å diversifisere innlånene på ulike markeder, ulike innlånskilder og på ulike forfallstidspunkter. Det foreligger klare krav til andel langsiktig finansiering ved innlån.

Sprednings- og løpetidsinformasjon

Styret har vedtatt en målsetning om minst 70 % langsiktig finansiering, samt at det er satt styringsmål for nivå på Kredittilsynets likviditetsindikatorer. Per 31.12.08 var andel langsiktig finansiering 88 %, som er godt over målkravet.

Bankens forfallsstruktur per 31.12.08 er vist i diagram nedenfor.

Beregning av kapitalbehov for likviditetsrisiko.

Banken vurderer likviditetsrisiko ut fra stresstester. Likviditetsrisiko er risiko for at långiver ikke tilbyr likvider til banken eller at prisen er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå dersom banken får redusert kredittverdighet. Likviditetsrisiko

handler derfor ikke bare om å ha nok egenkapital men også reserver av likvide midler for å dekke lån som til forfall (på kort sikt).

Follfallsstruktur er lagt til grunn ved beregning av kapitalbehov.

Et kort tidsperspektiv er lagt til grunn for beregningen, i en "likviditetskrise" vil banken overleve relativt kort tid.

7.4 Markedsrisiko

Styring og kontroll

Konsernets markedsrisiko består av renterisiko, prismetrisiko aksjer og valutarisiko. Konsernets markedsrisikostrategi gjennomgås årlig av styret.

Markedsrisikostراتيجien har vært under revidering og ny strategi er vedtatt av styret i 2008. I den reviderte strategien er det fastsatt overordnet mål for konsernets markedslikviditetstoleranse.

Renterisikoen styres mot det ønskede nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentebytteavtaler for å redusere renterisiko i tilknytning til fastrente utlån. Konsernet har en forsiktig risikostrategi på rentebærende verdipapirer. Styret har fastsatt en ramme for den totale renterisikoen konsernet kan ta på seg. Konsernets samlede renterisiko er vurdert til å være lav.

Konsernet har ikke handelsportefølje i aksjer. Banken har både strategiske investeringer i aksjer og øvrige investeringer i lokale og sentrale selskap.

Markedsrisiko knyttet til disse aksjeinvesteringene anses å være moderat.

Konsernets valutarisiko anses å være meget lav, da konsernet ikke har aktive valutaporteføljer. Den valutaeksponeringen konsernet har er knyttet til et syndikat på innlånsiden, hvor hele risikoen er nøytralisert ved bruk av valutaswapavtale.

Metode for beregning av økonomisk kapital

Kapitalbehovet er beregnet i .h.t. minimumskravet (Pilar I) legges til grunn.

Beregning av kapitalbehov for tilleggskapital er sett opp mot rammer i bankens finansstrategi og ved bruk av beregningsmodell.

7.5 Forretningsrisiko

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. markedssituasjonen og mulige endringer i rammebetingelser. Helgeland Sparebank har fokus på faktorer som kan påvirke forretningsrisikoen i den overordnede risikovurderingen som er en del av bankens strategi prosess.

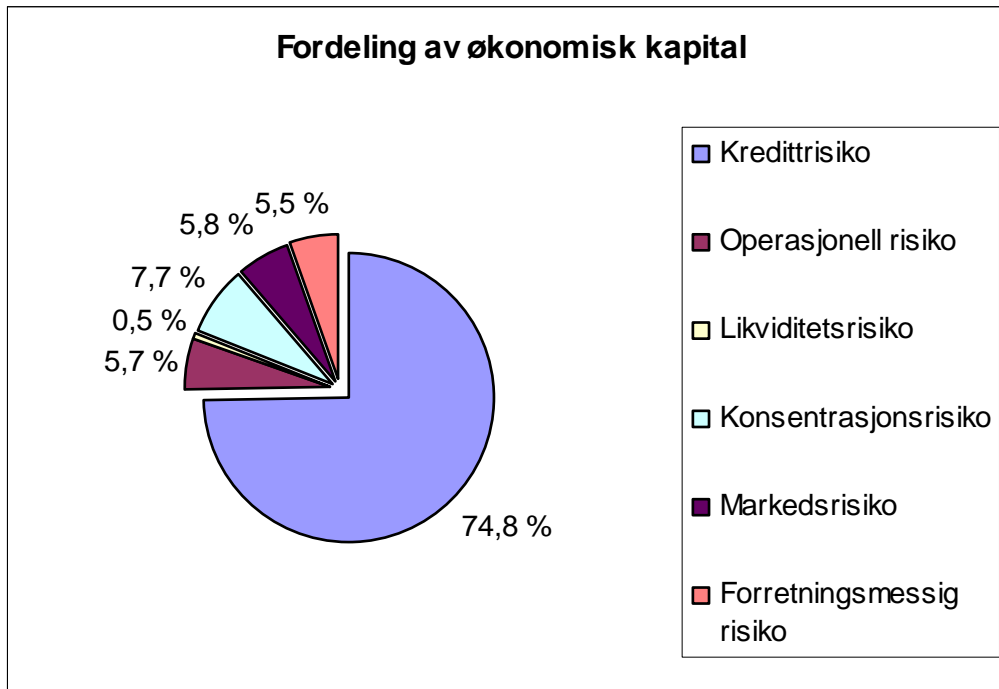
Metode for beregning av økonomisk kapital

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i bankens inntekter og kostnader.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av behov for økonomisk kapital etter Pilar II.

8 Vurdering av kapitalbehov

Helgeland Sparebank har fastsatt målkrav for total ansvarlig kapital på 12,5 % og et kjernekapitalmål på 10,0 %. Per 30.09.08 var konsernets totale kapitaldekning 13,98 % og kjernekapitaldekning på 13,48 %. Målsettingen skal sikre at banken har tilstrekkelig kapital i forhold til kapitaldekningsreglene og ivareta konsernets långivere.

Tabellen nedenfor viser konsernet økonomiske kapital for konsernet.